

ĐÁP ÁN THAM KHẢO
KÌ THI TUYỂN SINH VÀO LỚP 10 THPT
NĂM HỌC 2023 - 2024
MÔN: NGỮ VĂN
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO TỈNH HÀ NAM

I. ĐỌC HIỂU

Câu 1. Phương thức biểu đạt chính của đoạn trích: nghị luận.

Câu 2. Trong đoạn (1):

- Các phép liên kết: phép nối, phép thế.
- Từ ngữ có tác dụng liên kết: từ "song": phép nối, từ ngữ "nghịch cảnh" trong câu sau thế cho từ ngữ "thử thách" ở câu trước.

Câu 3. Nội dung: khuyên mỗi người hãy sống tích cực.

Câu 4. Học sinh trả lời theo suy nghĩ của mình, dùng lí lẽ để chứng minh suy nghĩ ấy.

Câu trả lời tham khảo:

Em đồng ý với ý kiến trên, vì:

- Cuộc sống vui vẻ, tích cực hay buồn bã đau khổ đều do cách mình nhìn cuộc sống. Nếu cuộc sống có khó khăn nhưng chúng ta lại biết suy nghĩ tích cực, biết thay đổi thì cuộc sống sẽ dễ dàng hơn, còn nếu như ta chỉ nhìn nó bằng một màu xám thì nó sẽ càng đau buồn. Vậy nên, chúng ta hãy hướng đến một cuộc sống có nhiều niềm tin và sự tích cực.

II. LÀM VĂN

Câu 1.

Về hình thức, bài làm dưới một đoạn văn với dung lượng khoảng 200 chữ.

Về nội dung, bài làm trình bày suy nghĩ về việc vượt lên chính mình. Bài làm có các ý chính sau:

a. “Vượt lên chính mình” nghĩa là gì?

Vượt lên chính mình là vượt qua những giới hạn của bản thân trên nhiều góc độ, khách quan cũng như chủ quan. Vượt lên số phận là nghị lực vượt qua nghèo khổ, bệnh tật, những khó khăn, nghịch cảnh, thử thách, những đau buồn trong cuộc sống.

Vượt lên chính mình là chiến thắng những ham muốn cá nhân: ham chơi, ham danh lợi, đắm chìm trong tình yêu...; chiến thắng những tật xấu của bản thân: ích kỷ, ghen tị, thù hận, kiêu căng, tự ti, mặc cảm, lo âu, sợ sệt, nóng nảy... Vượt

qua những hạn chế về trí tuệ, về năng lực của bản thân: thiếu tự tin, ít nói, vụng về trong giao tiếp...

b. Ý nghĩa của tinh thần vượt lên chính mình:

Biết vượt lên chính mình giúp con người đối chọi với khó khăn, vượt qua thử thách của cuộc sống một cách dễ dàng hơn. Nick Vujic đã không ngần ngại đặt ra mục tiêu phải sống như một con người bình thường dù không có tay và chân. Nhờ tinh thần biết vượt qua khiếm khuyết của bản thân, anh đã chiến thắng đòn đau và trở ngại, sống một cuộc đời hạnh phúc. Số phận cướp của Nick tay, chân nhưng lại cho anh một tinh thần thép. Nick có thể chơi golf, lướt ván và du lịch vòng quanh thế giới để truyền cảm hứng cho hàng triệu người.

Dũng cảm vượt lên chính mình giúp con người có niềm tin vào bản thân, tinh thần lạc quan để theo đuổi đến cùng mục đích, lí tưởng sống. Tình yêu nước thiết tha, khát vọng giải phóng dân tộc đã thôi thúc người thanh niên Nguyễn Ái Quốc ra đi tìm đường cứu nước. Sau 30 năm bôn ba khắp thế giới, trải qua không biết bao nhiêu gian khổ, hiểm nguy, cuối cùng Bác cũng đã tìm thấy được lý tưởng và trở về lãnh đạo nhân dân kháng chiến cho đến ngày toàn thắng. Ý chí kiên định, lý tưởng lớn lao, sẵn sàng vượt qua khó khăn, thử thách vươn tới thành công đã giúp Hồ Chí Minh làm nên sự nghiệp cách mạng phi thường.

Dũng cảm vượt lên chính mình giúp con người thay đổi được hoàn cảnh số phận, cuộc sống có ích, có ý nghĩa hơn.

Trở thành những tấm gương về ý chí, nghị lực vượt lên số phận. Chứng bại não đã khiến Stephen Hawking sống trên chiếc xe lăn. Dù những khó khăn như vậy nhưng không có gì có thể ngăn cản ông kết hôn hai lần, nuôi ba đứa con và trở thành một trong những nhà khoa học lỗi lạc nhất của mọi thời đại. Ông lạc quan cho rằng vì không phải lo nghĩ nhiều về cuộc sống, ông có nhiều thời gian hơn cho khoa học. Và đó là niềm vui lớn nhất của ông.

Người có tinh thần vượt lên chính mình sẽ luôn được mọi người ngưỡng mộ, cảm phục, đồng thời tạo được lòng tin ở người khác. Trong cuộc sống, những ai trong khó khăn mà không đầu hàng, trước thử thách mà không gục ngã là tấm gương sáng để người khác học tập, noi theo.

c. Cần phải làm gì để có đủ nghị lực vượt qua chính mình?

Không ai sinh ra đã hoàn thiện, luôn tồn tại những khuyết điểm nào đó ở mỗi chúng ta. Bởi thế để có nghị lực và niềm tin vượt qua chính mình ta cần phải có tầm nhìn xa, có hoài bão lớn, có chí hướng cao đẹp, quyết tâm mạnh mẽ, có nghị lực phi thường để thực hiện những gì mình thích, hoàn thành ước mơ của mình.

Luôn kiên trì, nhẫn nại để theo đuổi và đạt bằng được những mục tiêu trong cuộc sống, biết biến những điều không may thành một động lực mạnh mẽ, dũng cảm vượt lên tất cả để làm được những gì mà trước đó không ai tin là có thể làm được.

Có tinh thần lạc quan, luôn tin tưởng ở tương lai. Sau những thất bại và mỗi lần vấp ngã biết đứng lên vững vàng hơn, mạnh mẽ hơn, tự tin hơn để cảm nhận và khám phá cuộc sống, tiếp tục thực hiện ước mơ và sẵn sàng đương đầu với thử thách mới. Biết biến những sai lầm thành một cơ hội mới mẻ, biết rút ra những bài học, những kinh nghiệm vô giá để khơi dậy sức mạnh tiềm ẩn của mình.

Không quá tự ti, mặc cảm, hay phủ nhận những yếu kém, sai lầm của bản thân mà phải dũng cảm nhìn nhận để hạn chế, khắc phục tiến tới chiến thắng nó.

Một khi ta vượt qua được chính mình ta sẽ hoàn toàn làm chủ bản thân, làm chủ sự nghiệp và các giá trị tốt đẹp trong cuộc sống. Người vượt qua được những hạn chế của bản thân sẽ đạt được nhiều thành tựu, đem lại niềm vui, hạnh phúc cho bản thân, gia đình và cho xã hội, được mọi người kính trọng, tin yêu và giúp đỡ.

d. Phê phán:

Trong cuộc sống vẫn còn có rất nhiều người sống hèn nhát, yếu đuối, ngại khó và sớm đầu hàng số phận, chấp nhận một cuộc sống nhỏ bé. Họ luôn tự ti mặc cảm, không dám tin vào bản thân mình. Sống như thế sẽ trở thành gánh nặng có gia đình, cho xã hội. Những người như thế thật đáng chê trách.

e. Bài học nhận thức:

Học tập những tấm gương vượt khó. Nhìn lại những hạn chế của bản thân và quyết tâm vượt lên trên những hạn chế đó để đạt được những mục tiêu đề ra. Đó là sống có nghị lực, sống mạnh mẽ và hữu ích. Chiến thắng bản thân là chiến thắng hiển hách nhất.

Câu 2.

Về hình thức, bài làm dưới dạng bài văn.

Về nội dung, bài làm có những nội dung chính sau:

I. Mở bài

- Giới thiệu bài thơ Đồng chí và tác giả Chính Hữu
- Sáng tác năm 1948 trong thời kì đầu cuộc kháng chiến chống Pháp
- Dẫn dắt vấn đề nghị luận: Vẻ đẹp tình đồng chí thấm thiết sâu nặng của những người lính thời kháng chiến chống Pháp đồng thời làm hiện lên hình ảnh chân thực, giản dị mà cao đẹp của người lính cụ Hồ.

II. Thân bài

1. Khái quát chung về bài thơ

- Hoàn cảnh ra đời của bài thơ, vị trí đoạn trích

2. Phân tích về đẹp tình đồng chí

a, Vẻ đẹp của sự cảm thông, chia sẻ sâu sắc những tâm tư thầm kín

- Các anh mỗi người một phương nhưng rất thấu hiểu nỗi lòng riêng tư và hoàn cảnh gia đình của nhau, luôn chia sẻ niềm thương nhớ và nỗi vui buồn bên nhau

Ruộng nương anh gửi bạn thân cày

Gian nhà không mặc kệ gió lung lay

- Gọi sự hy sinh thầm lặng, sự nhớ thương mong chờ của những người lính xa quê mà ở hậu phương đang mong các anh

+ Hình ảnh “giếng nước, gốc đa” gợi lên hình ảnh nhớ về quê hương và người thân nơi quê nhà

+ Họ cùng là người con xa quê, sống cùng với nhau, nỗi nhớ nhà, cùng nhau vượt lên nỗi nhớ để vững vàng chiến đấu bảo vệ Tổ Quốc

b, Vẻ đẹp của việc đồng cam cộng khổ với hoàn cảnh chiến đấu ác liệt, đau thương

- Họ cùng nhau chia sẻ những khó khăn, gian lao, khổ cực, thiếu thốn trong cuộc sống người lính “Sốt run người vàng trán ướt mồ hôi”, “áo rách vai”, “chân không giày”

- Họ cùng nhau vượt qua những khó khăn vất vả những trận khắc nghiệt trong chiến tranh

+ Tác giả sử dụng những câu thơ sóng đôi, những từ đối nhau, để nói về bạn trước khi nói tới mình.

+ Cách nói gọi tả nét đẹp” thương người như thể thương thân”, lúc nào cũng nghĩ về bạn trước sau đó mới tới mình

+ Tình tri kỷ của đồng chí đã giúp những người lính xa nhà vượt lên trên buốt giá

- Những bàn tay động viên và truyền cho nhau hơi ấm, để cùng nhau vượt qua buốt giá và “Thương nhau tay nắm lấy bàn tay”.

- Tình yêu thương sâu nặng bằng cả tấm lòng chân thành với những cử chỉ đẹp đẽ

- Những người lính với tinh với tinh thần lạc quan và sức mạnh của tình đồng đội “miệng cười buốt giá” Họ cùng nhau vượt qua mọi khó khăn gian khổ

→ Sức mạnh của tình đồng chí được thể hiện trong cuộc chiến đầy khó khăn gian khổ

c, Biểu tượng cao đẹp về tình đồng chí

- Tình đồng đội của những người lính đã được tôi luyện cùng nhau sát cánh thực hiện nhiệm vụ sẵn sàng chiến đấu

- Cuộc sống đầy thử thách ở ranh giới mong manh giữa cái sống và cái chết gần kề
tình đồng chí thực sự thiêng liêng cao đẹp

Đêm nay rừng hoang sương muối

Đứng cạnh bên nhau chờ giặc tới

Đầu súng trăng treo

- Khung cảnh thiên nhiên đầy khắc nghiệt ấy mà những người lính với tư thế chủ động “chờ” giặc đến thật khí thế hào hùng.

- Hai câu thơ cuối gợi lên tình đồng chí đã giúp người lính vượt lên tất cả để vượt qua khó khăn, khắc nghiệt của thời tiết

- Hình ảnh “đầu súng trăng treo” là sự kết hợp giữa chất hiện thực và lãng mạn bất ngờ, là điểm nhấn làm sáng bừng nổi bật của bài thơ

Súng biểu tượng cho sự chiến tranh khốc nghiệt vô cùng nguy hiểm. Trăng là biểu tượng cho sự lãng mạn yên bình và hạnh phúc

- Bài thơ được kết hợp với nhiều hình ảnh làm tỏa sáng vẻ đẹp tâm hồn người lính, tình đồng chí khiến cho các anh trong trận chiến hiểm nguy vẫn bình thản, lãng mạn.

3. Giá trị nghệ thuật

- Ngôn ngữ thơ cô đọng hình ảnh chân thực gợi tả có sức khái quát cao, nhằm diễn tả cụ thể tình cảm thiêng liêng cao đẹp - tình đồng chí.

- Giọng thơ sâu lắng, xúc động như lời tâm tình tha thiết.

III. Kết bài

- Tình đồng chí được thể hiện chân thực, cao đẹp qua thể thơ tự do, ngôn từ hình ảnh giản dị mà hàm súc

- Đoạn thơ góp phần cùng bài thơ làm nên một áng thơ đẹp về tình đồng chí nói riêng và hình tượng người lính cách mạng nói chung.

Về nội dung, bài làm có những nội dung chính sau: